

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

1942.

NEVELÉSÜGYI FÜZETEK

április

4. füzet

Édesanyámnak.

Az Ur Jézusnak
Tiszta, szent képe
Ugy áll még előtttem,
Ahogy édesanyám
Szívembe bevészte.
A sírók, szenvedők,
Gyöngék pártfogója,
Mennyei szeretet
Sugárzik le róla.

Született szegényen,
Közénk valónak,
Szeretett, szenvedett
Példát adónak.
Az egész életét
Másnak osztogatta,
De a keresztfáját
Maga vonszolgatta,
— Meghalni rajta.

Hanem a halállal
Mégse lett vége,
Keresztje kivonult
S híd lett az égbe.
Oda szállt, onnan jár
Ma is e világba,
Hol annyi a szegény,
Az özvegy, az árva,
— Aki Ötet várja.

Rám lelsz-e most, én rám,
Édes Megváltóm?
Elkerültem messze
A régi háztól...
Ó, mindegy nekem, ha
Rám nem is találnál,
Csak hagyd ott az áldást,
Amit nekem szántál:
— Az édesanyámnál.

Szabolcska Mihály.

Gondolatok br. Eötvös József műveiből.

A legnagyobb tettek nem egyes nagy, hanem számtalan közepszerű egyediségek által vitettek véghez.

Mint az első szerelem, úgy az első barátság ott áll éltünk legszebb emlékei között.

Minden lelkesedés, mely nem nemes kútfőből ered, tartós nem lehet.

Midőn egy közmondássá vált állításra építjük okoskodásunkat, nem mondhatjuk, kinek auctoritásán indulunk.

Nemcsak a művész, de az író is, ki a gyakorlati életre fordítja munkásságát, sokszor kénytelen lemondani legszebb eszméjéről, mert az anyag, mellyel dolgozik, nem alkalmas eszményképek megvalósítására.

Nem a honszeretet, hanem kitüntetési vágy, félelem, az engedelmesség megszokása teszi, hogy egész seregek egy hősként küzdenek.

Isten örökké igazságos, előtte nincs különbség szegények és gazdagok között, ő látja a szíveket.

Van az írónak egy magasabb feladata, mint hogy bizonyos mennyiségű papírt fekete karcolással töltsön be, s ki ezt érzi, azt egy pár kedvező bíráló, vagy azon művészi élvezet, melyet művészi alkotásban talál, ki nem elégíthetik.

A költészet kedves játékká aljasul, ha a kor nagy érdekeitől különválva, nem a létező hibák orvoslására, nem az érzelmek nemesítésére törekszik. S ki az Istentől nyert tehetségeit, a helyett, hogy velük embertársai legszentebb érdekeiért küzdene, a művészi forma mélyébe elássa; ki magas helikonáról, félistennek képzelve magát, kora szenvedéseiben csak művészi studiumok tárgyát látja, s míg a föld vérben áll, s az egész emberi nem vajadások között új életnek indul, virágokról s a langy esti szellőről énekel; azt bámulhatjuk hideg magasságában, irigyelhetjük, de tisztelet- s szeretetünket csak az érdemli, kinek Isten szívet adott, hogy embertársai szenvedéseit megérthesse.

De embertársainak többet tehet, ha az így támadott művek hibáit az érzelemért, melyből származtak, szívesen megbocsátjuk, s megfedekezünk gyengeségeiről, mert érezzük, hogy mi ellen a kritikus kifogásokat tehetne, azt az embernek bámulnia kell, hogy e könyvben nem szép mű, hanem szép emberi tett fekszik előttünk.

Az emberek legnagyobb része csak azon fárad, hogy a többség nekik adjon igazságot. Oly édes mondogatni: mégis nekem volt igazam; a valónak feltalálása nem nyújthat nagyobb élvezetet.

A gonoszok hatalma nem bennök, hanem a jók gyengeségében rejlik. Tátott torokkal hirdetik hazugságaikkal, s nincs senki, ki fel merne szólalni a való mellett; ezért ők emelt fővel járnak céljaik után, mi alázatosan visszavonulunk előttük; gonosz szenvedelmek elérésére nincs fegyver, melyhez nem nyúlnának, mi gyáván félünk a haretól, legfeljebb szavunkat emelve néha, azt is úgy, hogy az Istenért, senkit meg ne sértünk, mint Pilátus, megelégedve mosván kezeinket, ha az ocsmányság, melyet megakadályozhatnánk, megtörtént, csak mi magunk ne járultunk légyen hozzá szavunkkal. Kinek részvétele nincs, hogy meggyőződése mellett felszólaljon, annak jó-sága ingó nád, mely ha a vész megragadta, hajlongva sóhajtozik, de bús szavával az ellenkező elemet nem fogja feltartani futásában.

Mondják, nincs nehezebb dolog, mint embereket észre hozni, s meglehet, igaz. Hisz mióta a föld tengelye körül forog s rajta emberek körüljárnak, hány kísérté meg e nehéz feladatot! S hány tapasztalta, hogy hasztalan fáradozik! — Nehéz dolog embereket észre hozni; de vannak alkalmak, midőn az is nehézséggel jár, hogy őket eszűktől megszabadítsuk.

A keresztelés nem szükségesebb az üdvösségre, mint Magyarországban a nemesség, hogy az ember becsülettel élhessen.

A regényíróknak egy idő óta szokása bájló színekben festeni a vétket, úgyhogy most a vétek minden nemeinek nyájában mosolygó képei készítettnek a jámbor közönség számára, oly szépek, oly csábítók, hogy szinte bámulni lehet, miként nem találkoznak többen, kik e képek utánzását tűzik ki maguknak célul.

A valónak felkeresése az, mit a regény-, mint a történetíró feladatául kitűz; s az előbbi, ha állításainak bizonyítására az emberi természetre hivatkozik, miért pirulna a tudós előtt, ki minden tényt tíz írott oklevéllel bizonyít be. — A történetíró nagy jellemek leírásával foglalkozik, — a regényíró néha a mindennapi élet szerényebb köréből választja személyeit, de csakugyan oly nagy a különbség? Azon jellemek, melyeket bemutatnak, nem koruk s körülményeik által váltak-e azokká? A történetész nagyszerű mikroszkóp, ahová fordítod, óriásokat látsz, de azért az általad bámult egyén nem válik nagyobbá, s a dicső jellem néha tökéletes képmása annak, mely évekig észrevételül melletted állt. Nem tetteinek színhelye, nem a láрма, amellyel fellép, nem címe teszi valóban értékesé az embert. Az egyetlen jel, min valóban nagy szíveket a gyáva csoport között, mely nagyságot utánoz, kiismerhetsz: a nagy szeretet, mellyel valamely nemes tárgy iránt elteltek, s a történet nem mindig ilyenekből választja marionetjeit, melyekkel az egyes korszakoknak eszméit eljátsztatja.

TANÍTÁSOK.

1942. április 3. hete.

Helyesírás és nyelvi magyarázat.

II. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Rokonhangzású mássalhangzók.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. A felkiáltásról, felszólításról és parancsolásról tanultak számonkérése.

b) Áthajlás. A szavak gyűjtése közben gyakran előfordult, hogy a kimondott szót másnak értették. Akkor észrevehették, hogy nagyon sok olyan szavunk van, melyeknek hangzása nagyon hasonló egymáshoz. De azt is észrevették, hogy olyan szavak is vannak, melyeket másként ejtünk ki, mint azt leírjuk. (Pl. jáccik-játszik, eccer-egyszer stb.)

c) Célkitűzés. Beszéljünk ma a rokonhangzású szavakról, mássalhangzókról.

II. Tárgyalás. Gyűjtsünk most rokonhangzású szavakat! Táblára írom:

kép — lép	dél — tél	zsir — sir
fér — vér	rák — rág	mész — méz
kár — tár	zab — szab	por — bor

Olvassuk el az első szót! — kép — Mit jelent ez a szó? — Van-e itt kép? — Mutasd meg! Olvasd el a hozzá hasonló hangzásút! — lép — Ez is képet jelent? — milyen könnyen összetévesztjük, pedig e két szót, ha nem figyelünk a beszédre eléggé!

Tovább! — fér. — Mit értünk azon, hogy fér? — Mikor mondhatjuk pl., hogy a padba valaki befér? — Melyik szó hangzik hozzá hasonlóképen? — vér. — Mit nevezünk vérnek? — És így tovább.

Azon szavakat, amelyeket másként írjuk, mint azokat halljuk, gyűjtsük össze s azok kiejtésével, leíratásával gyakoroltassuk azok helyesírását.

III. Gyakorlás. a) Gyűjtsenek rokonhangzású szavakat. Keressenek ki és írják le valamely tárgyalt olvasmányból azokat a szavakat, melyeket másképen ejtünk ki, mint ahogy írjuk őket.

b) Tollbamondás. A rokonhangzású szavak gyakorlására.

1942. április hó 3. hete.

Költeménytárgyalás.

III. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa c. költemény.

Nevelési cél: A szülőföld szeretetének elmélyítése.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Az előző órán tárgyalt költemény számonkérése.

b) Ráhangolás. Voltatok-e már távol szülőfalutoktól? Mit éreztetek ott, idegenben? Miért húzott haza a honvágy? Ki tudná elmondani, mit érzett távol szüleitől, szülőföldjétől? Bizony, nagyon nehéz ilyenre szóval felelni! Kérdezzük meg a költőt, hogyan tudja kifejezni ő?

A költő, Kisfaludy Károly egyszer messze, idegen országban harcolt s fogságba esett. Bizony, nagy honvágy emésztette szívét s egyszer, mikor előntötte lelkét a nagy vágyakozás otthona, szülőföldje iránt, leült s a következőket írta:

SZÜLŐFÖLDEM SZÉP HATÁRA.

Szülföldem szép határa!	De azok nem vigasztalnak,
Meglátlak-e valahára?	Bús szívemmel árván hagynak;
Ahol állok, ahol megyek,	Árván hagynak bús szívemmel,
Mindenütt csak feléd nézek.	Mint a fű, mely a sziklán kel.
Ha madár jön, tőle kérdelem:	Kisded hajlék, hol születtem,
Virulsz-e még szülföldem?	Hej, tőled beh távol estem!
Azt kérdezem a felhőktől,	Távol estem, mint a levél,
Azt a sutgó szellőktől.	Melyet elkap a forgószél.

Az olvasmány által keltett élmények megbeszélése.

A költemény gondolatcsoporthoz tartozó való tárgyalása.

Vágyakozás a szülföld után.

Madártól, felhőtől, szellőtől kérdezi, virul-e szülföldje?

Nem kap választ kérdéseire.

Olyan, mint a levél, melyet forgószél sodor messze fájától.

Elmélyítés. Számoljanak be érzéseikről, amelyeket akkor éreztetek, mikor távol voltak szülföldjüktől. (Utalás: A fekete kenyér című költeményre.)

A költemény végigolvasatása, tartalmának elmondatása.

III. Összefoglalás. Szép olvasatás. Tartalom elmondatása.

Írják le, mit éreztetek, mikor távol voltak szülföldjüktől.

1942. április hó 4. hete.

Természeti ismeretek.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A határ fái. I. rész.

Nevelési cél: Ismerjük meg határunkat!

Előzetes kirándulás alapján, amelyen gyűjtöttünk leveleket, virágokat a határ legjellegzetesebb fájáról.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Az előző órán tanultak számonkérése.

b) Áthajlás. Tegnap délután kirándultunk a közeli kiserdőbe. Mit vettünk észre az úton a fákon? Milyen fákat láttunk? Milyen mondákat ismerünk e fákról? Mondjatok néhányat!

c) Beszéljünk most arról, milyenek községi fái?

II. Tárgyalás. A) A kecskefűz.

A kecskefűz folyók, patakok mentén, nedves réteken tenyészik.

Valamennyi fűznél a kecskefűz virágzik legkorábban. Virágai barkát alkotnak. (Szemléltetés.) Az egyik fán csak porzós barkák vannak, míg a másikon csak termősek. A kecskefűz tehát milyen virágú? (Kétlaki növény.) A barkákat kinyílásuk előtt apró szőrözet borítja, mely a porzókat és termőket a hideg ellen védelmezi. A barkák illatosak, sok mézük van, tehát a rovarok sűrűn látogatják. A megporzást ezek végzik, amikor a mézből lakmároznak.

A kecskefűz elvirágzás után lombosodik. Tojásalakú, csipkés szélű leveleit szívesen eszik a kecskék. Innen a neve is.

Termése tok, melyben a magvak gyapotszálakba vannak burkolva. Amint a tok felnyílik, a fa környéke tele van az elszórt magvak gyapjával. (Megfigyeltük!)

A kecskefűz fiatal vesszői nedves földben gyorsan meggyökeresednek. Ez a dugványozás, vesszőzés. De vízben tartva is kihajtanak gyökerei. E tulajdonságuknál fogva vízpartok, töltések megkötésére használják.

Szép lecsüngő ágairól és keskeny leveleiről könnyen felismerhetjük a szomorúfüzet. Temetőekben, kertekben ültetik. A kosárfonó fűzt sok helyen vesszőtermelés céljából külön ültetvényekben művelik.

A fűzfák a nedvesség mellett a napfényt is szeretik, azért nem alkotnak összefüggő erdőséget, hanem csak kisebb csoportokat. A füzesben soha sincs olyan árnyék, mint a tölgyesben vagy bükkösben, mert keskeny levelei között könnyen átszűrődik a napsugár. A füzes alján azért díszlik a gyeperős virágos növény.

A fűzfa fája fehér és puha, könnyen faragható, úgy hogy teknőt, szakajtót, fakanalakat, sípot faraghatnak belőle.

A fűzfákkal rokonok a nyárfák. Szintén kétlakiak. Barkáik és termésük szerkezete hasonló a fűzfákéhoz. A megporzást a szél végzi. Sétahelyekre, kertekben ültetik. Dugványozással szaporítják.

Ide tartoznak még a fehér-, fekete- és a jegenyenyárfa is.

b) Az akácfa.

Igazi hazája Észak-Amerika. Hazánkban körülbelül 200 év óta ültetik. Magyar fának is mondják, mert nálunk nagyon elterjedt, még a homokos területen is megnő. Az Alföldön akácerdők vannak, ezeknek köszönhető, hogy az Alföld

homokpusztái alkalmasak lettek a művelésre. Az akácfa a futóhomok megkötő növénye. Májusban lombosodik. Levelei páratlanul szárnyasak; az egyes levélkéik tojásalakúak, épszélűek. A közös levélnyél tövén levő két pálhalevél szűrőssé alakult át (pálhatövis). Ezek védik az ágat és a fiatal leveleket. Forró napsütésben a levelek élleikkel a nap felé fordulnak. Így védekeznek a túlságos felmelegedés ellen. (Hát éjjel?)

Virágainak szerkezete megegyezik a babéval. (Pillangós virág.)

Illatos virágai lecsüngő fürtöt alkotnak. Virágaiból izasztó teát főznek. A porzók tövében méz gyűlik meg, azért a méhek sűrűn látogatják. Termése lapos, barna hüvely. Kemény és szívós fáját tüzelőnek és szerszámfának (karófa, kocsi-rúd stb.) használják.

Az orgonafa az udvar és kert egyik legszebb díszé. Többnyire cserje alakban látható, de fának is nevelik s akkor öthat méter magasra is megnő. Májusban virágzik. Szívalakú levelei bőrneműek és keresztben átellenesek. Lilaszínű virágai összetett fürtöt alkotnak és kellemes illatot árasztanak. Van fehér orgona is.

Eredeti hazája Perzsia.

III. Összefoglalás. Vezérszavak alapján.

Ének: Tele van a város akácfavirággal...

1942. április 4. hete.

Földrajz.

IV. OSZTALY.

A tanítás anyaga: Erdély összefoglalása.

Nevelési cél: Hazánk délkeleti részének megszerettetése.

Szemléltetés: Térképen, képek bemutatása. Táblai rajz.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. A legutóbb tanult tájegység felújítása és számonkérése.

b) Áthajlás. Eddig a Délkeleti-Felföld egyes vidékeit jártuk be és ismertük meg. Emelkedjünk most a magasba, mint a madár vagy a repülőgép, s tekintsünk végig az egész Erdélyen. Nézzük meg, hogyan látjuk így, mit látunk az egész tájon?

c) Célkitűzés. Ma az Erdélyről tanultakat foglaljuk össze.

II. Tárgyalás. A Délkeleti-Felvidék, vagy Erdély a Magyar-medence legnagyobb hegyvidéke (80.000 négyzetkilométer.) Meddig terjed? (A Marostól az Aldunáig és az Alföldtől keletre az ország határáig.) Mit találunk belsejében? (Az Erdélyi-medencét.) Milyen hegyvonulatok szegélyezik ezt? (A Keleti-Kárpátok, Déli-Kárpátok és a Keleti Szigethegység.) Miről nevezetesek a Keleti- és a Déli-Kárpátok? (Hazánk legmagasabb hegyláncai: 2000–2500 m.)

Melyek a Keleti-Kárpátok hegyvonulatai? Részei? So-

roljuk fel medencéit, a legfontosabb szorosokat és hágókat? Mi a különbség a hágó és szoros között? Miben különbözik tőle az Erdélyi Havasok felépítése? Melyek hegyláncai, hegytömegei? Mi a különbség a kettő között? Hol van hazánk leghatalmasabb hegylánc? Szorosai merre nyitnak útát?

Soroljuk fel a Keleti-Szigethegység részeit? Hol van az Erdélyi-Karszt? Milyen hegyek tartoznak az Erdélyi vulkán-vonulathoz? Erdély három nagy folyója mely hegyvidékeken nyit kaput? Az Erdélyi-medence miért magasabb, mint a két Alföld? Melyek részei? Merre nyílt és merre zárt Erdély?

A felvidék vizei melyek nyugatra, a Tiszába? (Szamos, Körösök, Maros). Melyek délre, a Dunába? (Olt, Zsil, Cserna, Karas, Temes.) Valamennyi min hagyja el a hegyvidéket? (Szorosokon.) Melyek legnagyobb folyói? (Szamos, Maros és az Olt.) Melyik hegyvidék vizeit gyűjtik össze e folyók? (A Szamos Erdély északi részének, a Maros a medencének, az Olt a hegyvidék déli részének vizeit gyűjti egybe.) Melyik a főfolyója? (Maros.) Mégis minden folyóvizét melyik egyetlen folyó viszi a tengerbe? (A Duna.) Mit tudunk az Al-Dunáról? Európa egyik legszebb keresztvölgye — 130 km hosszú — szabályozása Magyarországnak sok millió pengőjébe került. Mely folyók okoznak áradásaikkal sok kárt? (A Maros és a Küküllők.) Kihasználják-e a folyókban rejlő nagy vízierőt mindenhol? (Csak részben.) Mire használják ki? (Fűrészmalmok, erőzúzó és villamosművek hajtására.) Hol vannak Erdély édesvízi tavai? (A Mezőségen: halastavak.) Hol sóstavai? (A medence szélén: Dés, Kolozs, Torda, Vízakna, Szováta). Hol vannak hegyitavak: tengerszemek? (A havasokban.)

Milyen a felvidék éghajlata? (Szárazföldi, mert hőmérséklete igen szélsőséges: 71 fok Celsius.) Hol legtöbb a csapadék? (A nyugati részen: 1200 mm.) Mennyi a csapadék a medencében? (500—600 mm.) Gyakori a nyári szárazság. Milyen a termőföldje? (Sötét agyag és öntéstalaj. Terméketlen a sósagyag és szikla.) Hol van legtermékenyebb vidéke? (A medencék és a Barcaság.) Kik művelik legjobban a földjüket? (A szászok, legkevésbé az oláhok.) Mik főterményei? (Tengeri és búza.) Mi itt a lakosságnak a tengeri? (Néptáplálék.) Különösen mely népeknek? (Székely és oláh.) Milyen gyümölcse van a medencének? (Alma, körte, szilva, dió.) Mi terem a Küküllők mentén? (Szőlő.) A Hegyalján? (Szintén szőlő.) Mi van itt legtöbb az országban? (Erdő.) Hol van a tölgy, bükk és fenyő magassági határa? (A tölgyé 600—700 m, a bükké 1100 m-ig, a fenyőké 1600 m-ig.) Melyik vidéke fátlan? (A Mezőség.)

Mit tenyésztenek legtöbbet Erdélyben? (Juhot.) Miért? (Havasi legelők.) Marhavásárai is híresek. Milyen állatokat tenyésztenek még? (Kis hegyi lovakat, több bivalyt és kecskét, kevesebb sertést tartanak.)

Hegyei sok ásványkincset rejtenek. Hol bányásznak ara-

nyat? (Az Erdélyi-Erchegységben bányásszák Európában a legtöbb aranyat.) Sorolj fel aranybányákat! (Verespatak, Abrudbánya, Brád.) Hol vannak legnagyobb széntelepei? (Hunyad: Petrozsény és Krasso-Szörény vm.-ben Anina). Hol vannak hazánk legnagyobb vasbányái? (Gyalár, Vaskő, Oravica.) Hol vannak nagyobb mészkőhegyei? (Csík-, Brassó és Krasso-Szörény vm.-ben.) Hol van a Magyar-medence leggazdagabb sóbányája? (Marcsujvár.) Hol vannak gipszbányái? (Kolozs vm.) Hol van földgáza? (Kissármási medencében.) Milyen ásványi kincseiről nevezetes még Erdély? (Ásványos vizei, gyógyforrásai, különösen sósfürdői: Vízakna, Szováta.)

Mit dolgoz fel gyáripára? (Nyersterményeit.) Melyek azok? (Vas, fa, só, agyag, kender, gyapjú.) Fejlettek ezek? (Nem annyira, mint északnyugaton.) Melyik vidék a legiparosabb? (A szász.) Hol van legnagyobb vasgyára? (Resicabányán.) Hol van legnagyobb faipara? (Általában a hegyekben, de első a székelőföldön és Petrozsény vidékén.) Hol vannak nagyobb papirosgyárak? (Péterfalva, Zernyest.) Mit használnak a papirosgyártásra? (Fenyőt.) Hol van gyapjúipara? (Brassó, Nagydísznód.) Pamut-, kender- és lenszövőipara hol fejlett? (A szászoknál és a Marostól délre.) Melyek háziiparai? (Fazekasság, fafaragás, halina- és pokróc-szövés: székelők, szőttesek: székelő és oláh nők; varrottas és himzés: Kalotaszeg, Torockó.)

Milyen népsűrűsége? (Az országban a legritkább.) Hol élnek a székelők? (Négy vármegyében: Csík, Háromszék, Maros-Torda és Gyergyóban.) Hol élnek a szászok? (Délekeleten (Szeben, Fogaras, Brassó.) Hol laknak a magyarok és szászok? (Városokban.) Az oláhok? (Kis falvakban és hegyi irtásokban szétszórva.) Miből építik házaikat a székelők és oláhok? (Fából.) A magyarok és szászok? (kőből és téglából.)

Mit használnak fel a vasútak? (Folyóvölgyeket, hágókat és szorcsokat.) Milyen vasútvonalak jönnek az Alföldre? (Nagykároly, Nagyvárad, Arad és Temesvár.) Romániába? (Orsova, Brassó, Gyimesbükk.)

Milyenek városai? (Nem nagyok, 10–60 ezer lakossal.) Melyek peremvárosok? (Kolozsvár, Dés, Torda, Nagyenyed, Gyulafehérvár, Nagyszeben, Székelyudvarhely, Szászrégen, Beszterce.) Melyek a bányavárosok? (Abrudbánya, Verespatak, Zalatna, Brád, Kőrösbánya, Nagyg: arany; Désakna, Marcusujvár, Vízakna, Parajd: sóbányák; Petrozsény, Stájerlak, Anina: szén; Gyalár, Resicabánya, Oravicabánya: vasbányák.) Mezőgazdasági városok? (Marosvásárhely, Zilah, Erzsébetváros.) Iparvárosok? (Brassó, Nagyszeben.) Fürdővárosok? (Herkulesfürdő, Tusnád, Borszék, Szováta, Vízakna.)

III. Összefoglalás. Vezérszavak alapján: hegyei, vizei, növényei, állatai, ásványai, vasútjai, ártárói, lakossága, városai.

1942. április 4. hete.

Történelem.

V. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Széchenyi István gróf.*Nevelési cél:* A hazáért élni és dolgozni a legnagyobb áldozat!*I. Előkészítés.* a) Számonkérés. A francia forradalom. Napoleon kora, a Szent-szövetségről tanultak felújítása, számonkérése.

b) Áthajlás. Hazánk állapota a Napoleon elleni háborúk után. Gazdasági leromlás, művelődésben nagy hátramaradás. Az önkényuralom tarthatatlan. (Olasz háború.)

c) Célkitűzés. Beszéljünk ma az új Magyarország felépítő-jéről.

II. Tárgyalás. a) Az 1825. évi országgyűlés.

Az 1825-ben összehívott országgyűlés tagjaira nagy feladat várakozott. Hazánk ekkor nagyon elmaradt a nyugat-európai nagy államok mögött. Nálunk még nem a nemzet nyelvét használták a közigazgatásban, az ország fővárosában alig lehetett magyar szót hallani, a magyar fiúk latinul, a lányok németül tanultak. A törvénykezés nyelve a latin volt. Mezőgazdaságunk elmaradt, hitel nem volt, mivel az ösiség megnehezítette a hitelt, az ipar és kereskedelem Bécs nyomása alatt elsorvadt, hazánkban a nemes nem élt úgy, mint a német városi polgár. Másrészt úgy a nemesség, mint a köznép műveltsége igen alacsony fokon állott.

Ha a magyar fel akart emelkedni a nyugati népek színvonalára, szakítani kellett a tétlenséggel s nagy újításokra volt szükség. Ennek megindítója volt az 1825. évi országgyűlés, ezen is a „legnagyobb magyar“, Széchenyi István gróf.

b) Gróf Széchenyi István élete. Gróf Széchenyi Ferencnek, a Nemzeti Múzeum megalapítójának fia volt. Bécsben született 1791-ben (szeptember 21), hamar katonai pályára lépett, részt vett a Napoleon elleni háborúban, különösen a lipcsei „népek csatájában“ tüntette ki magát. Majd kilépett a hadseregéből s ekkor legjobb barátjával, ifjabb báró Wesselényi Miklóssal beutazta a művelt nyugatot. Különösen Franciaországban és Angliában látott sok olyat, amit hazánkban hiába keresett volna. Nem mulatni, szórakozni ment külföldre, hanem hogy ismereteket szerezve, tapasztalatokkal gazdagon térjen vissza hazájába. Figyelme mindenre kiterjedt, úgy a mezőgazdaságra, mint az iparra és a kereskedelemre egyaránt. Mikor aztán látta a nagy különbséget, ami ezekben a művelt államokban és hazánk között eléje tárult, elhatározta, hogy egész életét hazája felvirágoztatására fordítja.

c) A Magyar Tudományos Akadémia megalapítása.

Az 1825-i országgyűlésen felsőbükki Nagy Pál követ azt hangsúlyozta, hogy magyar nyelvünket a teljes elsorvadástól a szegény írók mentették meg s ideje volna már, hogy a gazdag

főurak is tegyenek valamit nyelvünk megmentéséért. Ekkor a hallgatóság köréből szólásra jelentkezett egy huszárkapitány, aki birtokainak egy évi jövedelmét, 60.000 forintot ajánlott fel egy, a magyar nyelvet védő társaság alapítására. Ez a férfiú, aki egyúttal az új Magyarország megalapítója is lett, gróf Széchenyi István volt. Nagy lelkesedéssel fogadták ajánlatát, példáját mások is követték s így a Magyar Tudományos Akadémia csakhamar felépülhetett és megalakulhatott. Ez a lépés egyúttal azt is jelentette, hogy a magyar művelődés fejlődése biztosítva volt.

d) A nemzeti erők egyesítése.

Széchenyi István gróf nagyon jól tudta, hogy egyedül nem lesz képes terveinek keresztülvitelére, s mivel azt is tudta, hogy a tehetős főurak Bécsben éltek ezidőben, első dolga volt, hogy őket hazacsalogassa. Így határozta el, hogy a fővárost világvárossá fejleszti, s gondoskodik, hogy a főurak itt is megtalálják szórakozásukat. Megalakítja a lóversenytársaságot. (Ebből fejlődött az Országos Magyar Gazdasági Egyesület), megalapítja a Nemzeti Kaszinót, ahol a főurak kieserélhették eszméiket, megvitathatták az új reformeszméket. Pélldáját a vidéki városok is követték s csakhamar sok városban megalakultak ilyen kaszinók. Főtörekvése az volt, hogy a magyar főurak eddig szétforgácsolt erejét közös munkára, a haza felvirágoztatására fogja össze.

e) Irodalmi működése.

Hogy eszméit széles rétegekben ismertté tegye, megírta nagyhatású műveit (Hitel: 1830, Világ: 1831, Stádium: 1833.) Ezekben a könyvekben leírta tarthatatlan állapotainkat, szigorú önismeretet és önfegyelmet kívánt a nemzettől, de megjelölte a haladás útját is. Rámutatott arra (Hitel), hogy elavult intézményeink, az ősiség, a nemesi kiváltságok további fenntartása milyen károsak a nemzetre. Mivel az ősiség törvénye alapján a föld meg nem terhelhető, nem lehet rá hitelt kapni, így a földművelés nem fejleszthető, pedig a hitel a föld termelőképességét nagyban elősegítené. De nemcsak a gazdasági hitelről szólt, hanem arról is, hogy milyen nagyfontosságú a hitel, azt adott szó szempontjából, s általában becsület nélkül közgazdasági élet el sem képzelhető. Stádium című munkájában pontokba foglalva jelöli meg a fejlődés útját, mégpedig követeli az ősiség eltörlését, a jobbágyok teljes földszabadítását, a közös teherviselést, ami azt jelenti, hogy mindenki vagyona és jövedelme szerint vegyen részt a közterhek viselésében, a jobbágy is szerezhessen birtokot, követelte a törvény előtti egyenlőséget s hogy jobbágy is viselhessen hivatalt, mint a nemes.

Ezek az eszmék lassanként az egész országban ismertté váltak, ezért küzdöttek legjobbjaink s a később, 1848-ban megvalósult törvények Széchenyi követeléseit szentesítették.

f) Gazdasági alkotásai.

De Széchenyi István gróf nemcsak szóval és írásban terjesztette megújító eszméit, hanem saját példájával is megmutatta, hogyan kell nagy alkotásokat létesíteni. Szabályoztatja a Tiszát, amivel három vármegyényi területet nyer a földművelés céljaira; megalapítja a Hengermalmot az ipar fejlesztésére, az ő kezdeményezésére alakul meg a Pesti Hazai Első Takarékpénztár, majd a Kereskedelmi Bank, hogy a kereskedelmi hitelt előmozdítsa. Szabályoztatja a Vaskaput, ami mérhetetlen nagy előnyt jelentett hazánk kereskedelmének, mivel ezzel a Duna végig hajózható lett hazánkban s ezzel eljuthattak rajta egész a tengerig átrakodás nélkül, de gondolt a szellemi előrehaladásra is, követelte a kiművelt emberfők számának gyarapítását, a szaktudás fejlesztését.

Érdemei. Széchenyi István gróf alapozta meg az új Magyarországot. Bár nem fejezhette be gazdasági terveit, útmutatott a fejlődés számára messze évszázadokra előre. Nemcsak a nemzet egy részének fejlesztésén dolgozott, hanem a nemzet egészét akarta kiművelni. Különösen szerette a föld népét, őt tartotta a nemzet alapjának s jövő reménységének. Megmutatta, hogy mint kell életünket és minden munkánkat hazánk boldogulására fordítani. Senki nem adott többet hazájának, mint ő. Méltán nevezte „legnagyobb magyar“-nak politikai ellenfele, Kossuth Lajos, és méltán megérdemelte azt a jelzőt is, amit Kemény Zsigmond báró mondott rá: a „leghívebb magyar“!. Nála hívebben senki sem szolgálta hazáját a legnehezebb időkben sem.

III. Összefoglalás. Vezérszavak alapján.

1942. április havi óraterv.

Testgyakorlás.

VI. OSZTALY.

Páros karlendítés mellső középtartásba. (Tenyér le.)

Bal lépőállás oldalt, páros karlendítés vízszintes síkban, oldalsó középtartásba. (Tenyér le.)

Páros karhajlítás tarkóra.

Szünet. Törzsfordítás balra, páros karnyújtás oldalt középtartásba. (Tenyér befelé.)

Törzsfordítás jobbra, bal lépőállással (támadóállás, törzs egyenes), páros karhajlítás mellhez. (Tenyér lefelé.)

Törzshajlítás jobbra, jobbkar nyújtás oldalt mélytartásban (tenyér a lábszáron.) balkarhajlítás tarkóra, fejfordítással jobbra. (Tekintet jobb lábra.)

Szünet.

Törzs- és térdnyújtással terpeszállás, egyidejűleg fejfordítás előre, balkar nyújtás és jobbkar lendítés oldalt középtartáson át magastartásba, tapsolás.

Ugrás hajlított állásba (mérsékelt térdhajlítás), páros karlendítés oldalt középtartásba. (Tenyér lefelé.)

Nyújtás bal lépőállásba hátra, páros karlendítés (vízszintes síkban), mellső középtartásba. (Tenyér befelé.)

Szünet.

Negyedfordulat balra (jobbsarkon), bal lépőállásba oldalt, bal karlendítés mélytartáson át oldalt, középtartásba (tenyér lefelé), jobb karhajlítás tarkóra, fejjfordítás balra.

Törzshajlítás balra, bal karlendítés mélytartásba. (Tenyér lábszáron, tekintet ballábon.)

Törzsnyújtás, jobb karlendítés oldalsó középtartáson át mélytartásba és ballábbal alapállás.

Szünet.

(Ugyanez még háromszor ismétlendő.)

ANYÁK NAPJA

— Anyák-Napjára való előadás. —

Kedves Vendégeink!

Ezen a szép napon, május legszebb, legvirágosabb napján szívem egész melegével üdvözlöm a körünkben megjelent kedves magyar Édesanyákat! Üdvözlöm őket, mert a magyar Édesanyák hordozzák magukban a magyar jövőt, ők áldozzák fel életüket a magyar holnapokért sokszor szívük véréen, sokszor elsírt könnyeiken.

Köszöntöm mindazokat, akik ezen a lélekemelő szép ünnepségen körünkben megjelentek, hogy emeljék jelenlétükkel a magyar Édesanyáknak szentelt ünnepélyünket s hozzá járulnak ahhoz, hogy ez az ünnep melegebb, szívből jövő megnyilvánulás legyen!

Ha azt kellene megmondanom, mit jelent nekünk az Édesanya, nem tudnám szavakban kifejezni. Mert a világ legékebben szóló költője is dadog, keresi a szavakat, ha az Édesanya szépségét, jóságát, áldott magafeláldozását kell szavakban kifejeznie.

Milyen szépen fejezi ki a legnagyobb magyar költők egyike, Petőfi Sándor, István öccséhez írt felejthetetlen költeményében, amikor így szól:

...S anyánkat, azt az édes, jó anyát,
Ó Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd!
Mi ő nekünk, azt el nem mondhatom,
Mert nincs rá szó, ninesen fogalom,
De megmutatná a nagy veszteség,
Ha elszólná tőlünk őt az ég...

Íme, ha a legnagyobb magyar költő úgy érzi, hogy nem tudja szavakban kifejezni, mit jelent számunkra az Édesanya, hogyan vállalkozhatna erre más, akinek nem hivatása a szép gondolatoknak költemény formában való kifejezése.

Milyen megható Petőfi azon költeménye is, amelyben azt írja meg, hogy amikor egyszer hosszú távollét után hazament, bár az úton egyre azt forgatta fejében, mit mond majd kedvest, szépet az édesanyjának, mégis, mikor hazaérve meglátta őt, minden szépen kigondolt terve füstbe ment.

Egész úton hazafelé
Azon gondolkodám,
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél-szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki,
Midőn — mely bölcsőm ringatá, —
A kart terjeszti ki.

S a kis szobába toppanék ...
Repült ielém anyám ...
S én csüggtem ajkán szótlantul,
Mint a gyümölcs a fán ...

Másik nagy költőnk, az anyai szeretet bűvös szavú költője, Pósa Lajos így fohászkodik az Istenhez, amikor eszébe jut Édesanyja.

Istenem, ki hallod a beteg nyögését,
Levél suttogását, méhek zümmögését,
Haldd meg ajakamnak gyöngye rebegését!

Ki bölcsőm rengette, ringatta szeliden,
Te meglátogattad, óh hatalmas Isten!
Betegség sorvasztja, nyugodalma nincsen.

Ugy reszket a szívem, mikor a harang szól,
Ugy reszket a csöndes, síró fuvalomtól!
Küldj balsamot néki szárnyas angyalodtól!

Add vissza szemének tiszta ragyogását,
Sápadt orcájának vidám ragyogását,
Lelankadt kezének ölelő áldását!

Alkalmam volt egyszer látni egy kis galamb szívének fejlődését élete első napjaiban. Olyan volt, mint egy véresepp; finom piros selyemszálakhoz hasonló véredények (erek) futottak benne össze. Erősen lüktetett, serényen küldötte szét a vért s szívta azt újra magába.

Ekkor láttam csak igazában, hogy milyen fontos szerepe van az élőlények szervezetében a szívnek. Fenntartja, táplálja, építi az egész testet.

És ime, ami a testi életben a szív, az a lelki életben s az egész társadalomban a szeretet. Azért is jelképezik szívvel a szeretetet.

Szeretetből fakad minden élet, szeretet tartja fenn s növeli azt. Ahol pedig kivesz a szeretet, ott elpusztul az élet is.

Ott találjuk a szeretet parancsát a tíz parancsolatban is, melyet hajdan villámlás és mennydörgés között hirdetett ki az Úr, de amelyet már a teremtés első percében belevéselt minden emberi szívbe. E tíz parancsnak mindenike fontos, mind nélkülözhetetlen, de mégis mintha az egész egy nagyszerű, főkép egyetlen alapkőre nehezednék s biztonsága, épsége ettől függne. Ez a IV. parancsolat.

„IV. Atyádat és anyádat tiszteljed, hogy hosszú életű légy a földön, melyet a te Úrad Istened ad tenéked.“

A IV. parancs nélkül minden romba dől: Isten szeretete s a felebaráti szeretet. Amint ugyanis Isten főkép szüleink szíve által szeret minket, úgy a szülői tekintély s gondos nevelés emel fel bennünket Isten ismeretére s szeretetére. Aki nem tiszteli, szereti szüleit, nem tiszteli, nem szereti Istent sem!

Van-e tehát nagyobb kincse az emberiségnek, mint a IV. parancs? És mégis melyik parancs ellen vét oly sokszor az ember szenvedély, mint éppen e parancs ellen! Ha már most azt kérdezné valaki tőlem, miért kell szeretnünk szüleinket? Így felelhetnének neki.

Azért, mert ők reánk nézve egyenesen az Isten helyettesei, s Isten után legnagyobb jótevőink. Tisztelnünk kell tehát szüleinket, mert Isten után egészen szüleinkké vagyunk. Az ember testből és lélekből áll. A lelket Isten adja, a testet a szülők.

Igaz ugyan, hogy a szülői tekintély szelíden s a jótétemények egész sorozatában nyilvánul meg velünk szemben, de nem szabad, hogy ez a mi szent tiszteletünket s félelmünket kibérbítse szülőink iránt. Isten képét viselik, Isten hatalmával parancsolnak nekünk; ha tekintélyükkel szembe szállunk, Istent bántjuk meg s Istennel gyűl meg a bajunk. És éppen azért, mert kedves szüleink Isten helyettesei s képviselői reánk nézve, az ő áldásuk Isten áldása reánk! Boldog az a gyermek, aki ezt az áldást jó viselettel érdemelte ki.

Jól tudta ezt Morus Tamás, a szent életű angol államkancellár. Semmi fontosabb ügybe bele nem fogott, mielőtt ősz édesanyja áldását térdénállva ki nem kérte volna. De viszont jaj, ezerszer jaj annak a gyermeknek, ki rossz viseletével szülője átkát érdemelte ki, mert a szülői átok, ha méltán ér bennünket, akkor az Isten átka.

Szent Ágoston hyppoi püspök idejében élt egy Cezarea nevű városban egy édesanya, kinek hét fia és három leánya volt. Elgondolhatjuk, mennyi gondba s fáradságba került, míg ezeket tisztességgel felnevelte. És ime ők mégis megelégedez-

tek az anyjuk iránti tiszteletéről, sőt az egyik fiú arra vetemedett, hogy ősz édesanyjára kezét emelt. A többi gyermek meg csak tétlenül nézte e szörnyű merényletet, anélkül, hogy közbelépett volna. Midőn az édesanya látta, hogy egyik se kel védelmére, jogos anyai fájdalomában átokra fakadt. És ime remegés és reszketés fogja el valamennyit, nem tudnak megállni többé szegény édesanyjuk előtt, futnak, menekülnek, ki merre tud, s kerülnek, mint Kain, az emberi társadalmat.

Vagy ki ne ismerné a római Korjolán esetét, aki hazája ellen vezette népe legdühösebb ellenségeit. A rómaiak szorongatott helyzetükben követtségeket menesztettek eléje, hogy a sértett büszkeséget megengeszteljék. Jönnek a honatyák, jön a papság. De hasztalan. Korjolán bosszútól lihegye utasítja viszsza őket.

Végül édesanyja, a gyászba borult agg Veturia jön eléje. Korjolán reátekint s elszégyenül:

— Anyám — szólt a rettegett hadvezér, — győztél, Rómát megmentetted, de fiad elveszett!

Ugyis történt. A csalódott, zsákmányra éhes katonák felkoncolták őt.

Vagy ki ne ismerné XI. Benedek pápa megható szép példáját. Midőn e nagy férfiú a pápai trónon ült, édesanyja még mindig az egyszerű mosónő volt. Midőn egyszer fiát látni akarta a jó asszony, a pápa környezete fényes, parádés ruhát adott reá, hogy úgy jelenjék meg Krisztus földi helytartója előtt. A pápa pedig csak nézte, nézte őt, de sehogy se akarta megismerni.

— Az én anyám — mondotta — nem úri dáma, hanem csak szegény mosónő...

A szegény anya erre halálsápadtan kitámolygott fia terméből, újra magára vette szegényes ruháját s visszatért a pápai fogadóterembe. A pápa erre eléje sietett s a legnagyobb szeretettel s gyöngédséggel fogadta.

Bécsben történt egyszer, hogy báró Kressel államtanácsos figyelemmel nézte a fegyenceket, amint a fogházörök felügyelete alatt a szent István templom környékét takarították. Az egyik utcából jól öltözött fiatal ember jött elő, odament az egyik rabhoz s annak tisztelettel kezét csókolta. Az államtanácsosnak furcsa volt az eset, maga elé hívatta az ifjút s szemére hányta, hogy illetlen dolog daróceruhás rabnak az utcán kezét csókolni.

Az ifjú szeme erre könnybe lábadt s csak ennyit tudott mondani:

— De uram, mikor az a rab az én édesapám volt...

A dolog a császár fülébe jutott, mire a rabnak azonnal megkegyelmezett, mondván:

— Egy apa, ki ily kitűnően tud gyermeket nevelni s akit gyermeke így tud szeretni, nem lehet gonosztevő.

Nem folytatom tovább e történeteket. Hosszú életet ígért az Úr annak a gyermeknek, aki a IV. parancsolatot megtartja, testi és lelki áldást ígért minden gyermeknek, aki szülői iránti kötelességeit híven teljesíti. Gyermekeim! Szívetek egész melegével szeressétek jó szüleiteket s engedelmeskedjetez nekik, hogy hosszú életűek legyetek a földön...

Most tépjünk egy kis csokorra valót nagy költőink édesanyjukhoz írt műveiből, s adjuk át ezt a köztünk megjelent drága magyar Édesanyáknak szeretetünk, fiúi engedelmességünk jeléül. Fogadják olyan szeretettel, amilyen hálás szívvel adjuk át ezt mi nekik, akiket a jó Isten után legjobban szeretünk e földön.

AZ ÉN ANYÁM.

Szedjétek össze mind-mind a Földnek gyémántját, gyöngyét, minden aranyát, nem birtok semmit, koldúsok vagytok, ha eltemettek egy Édesanyát.

Legyen kenyered kemény, mint a kő, ruhácskád foltos, rongyos a cipőd: boldog vagy, gazdag, ha Édesanyád mesél s megcsókol lefekvés előtt.

Oh, mert e szóban: Édesanya-szív, az Isten nekünk mindent megadott, az Édesanyád örömkönnyeinel láttál-e tisztább, szent gyöngyharmatot?

Van-e édesebb dala a Földnek, mint amit dalolt, kis bölcsődalunk? — végigkísér ez koldúst és királyt S elringat, mikor könny az italunk.

E szóban: Anyám! — benn van az Élet legdrágább kincse az Isten után... Nem hullat senki igazabb könnyet, mint Édesanya gyermek bánatán!

Nincs is a Földön szentebb vallomás, zengi a szívünk... mintha hallanám. Egyszer mindenki megvallja e szót: „Nincs drágább senki, mint az én Anyám!”

(Balázs Győző.)

ÉDESANYÁMNAK.

Az Úr Jézusnak
Tiszta, szent képe
Úgy áll még előtttem,
Ahogy édesanyám
Szívembe bevészte...
A sírók, szenvedők,
Gyöngék pártfogója,
Mennyei szeretet
— Sugárzik le róla...

Született szegényen,
Közénk valónak,
Szeretett, szenvedett
Példát adónak...
Az egész életét
Másnak osztogatta,
De a keresztfáját
Maga vonszolgatta,
— Meghalni rajta...

Hanem a halállal
Mégse lett vége,
Keresztje kivonult
S híd lett az égbe.
Oda szállt, onnan jár
Ma is e világba,
Hol annyi a szegény,
Az özvegy, az árva...
— Aki Őt várja...

Rám lelsz-e most, én rám,
Édes Megváltóm?
Elkerültem messze
A régi háztól.
Ó mindegy nekem, ha
Rám nem is találnál,
Csak hagyd ott az áldást,
Amit nekem szántál,
— Az Édesanyámnál.

(Szabolcska Mihály.)

AZ ELSŐ IMÁDSÁG.

Ne feledjük sohasem el
Azt az édes imádságot,
Melyet otthon kis korunkba'
Vánkosunkra leborulva
Édesanyánk ajka súgott...

Messze vihet sorsunk onnan,
Bejárhatunk tenger-földet;
De azt a szót, legyünk bárhol,
Ki nem törli semmi távol
A lelkünkben soha többet.

Visszasír az oda mindig.
Hol először szólt fohásza;
Oda a lágy fészek felé.
Édesanyánk szíve fölé,
A csendes ház udvarába.

Meg-megcsendül a szívünkben
Első imánk tiszta hangja.
Mint annak, ki messze mégyen,
Sokáig ott cseng fülében
Falujának kis harangja...

(Bán Aladár.)

NEM TUD UGY SZERETNI...

Nem tud úgy szeretni a világon senki,
Mint ahogyan ő tud engemet szeretni,
Akármit kívántam, megtette egy szóra,
Még a csillagokat is rám rakta volna.

Mikor odahaza iskolába jártam:
Rangosabb egy gyerek nem igen volt nálam.
El nem tűrte volna ő azt semmi áron,
Hogy valaki nálam szebb ruhába járjon.

Nekem volt a legszebb iskolatársiznyám,
Nekem volt a legszebb magassarkú eszímám,
S úgy kitisztogatta, kifényesítette,
Hogy magát a vak is megláthatta benne.

Ha felöltözködtem, rendbe hozott szépen,
A kapun kikísért s megcsókolta képem
S úgy nézett utánam, gyönyörködött bennem,
Ha az iskolába rátartian mentem.

Tarisznyám ellátta mindenféle jóval:
Szép fehér cipóval, mogyoró-, dióval.
Mikor hazamentem, hogy örült, ha bátran
„Mindközönségesen“ jó napot kívántam!

Mikor a vásárra elment Rimaszécsbe,
A cakói hegyig ballagtam elébe.
Ott vártam és ha már messziről meglátott,
Szedte kosarából a mézeskalácsot.

Hozott mézes lovat, kardot, szívet, órát,
Szép árvalányhaját, piros pesti rózsát,
Süvöltőt, dorombot, cifra képes könyvet,
— Nevető szemében drága örömkönyvet...

Pósa Lajos.

ÉDESANYÁMNAK.

Csendes alkonyat volt,
Ahogy hazaértem,
Ave Máriára
Harangoztak éppen...

Letérdeltem eléd,
Közelről néztelek,
Úgy eltévedt rajtam
Jóságos két szemed.

Ültél a ház előtt,
A régi kis padon.
Könnyekkel szemedben,
Sóhajjal ajkadon...

Kerested a régi
Derült vonásokat,
Ragyogó szememet,
Nevető arcomat...

Az arcom oly törött,
A szemem sem ragyog;
Miről is tudtad meg,
Hogy a fiad vagyok?

Hazajöttem anyám,
Beteg vagyok, lelkem...
Anyai szerelmed
Gyógyítsen meg engem.

Taníts meg engemet
Még egyszer nevetni...
Taníts meg remélni...
Taníts meg — szeretni...

Vigy el, ahogy régen,
Az első misére, —
Mutasd meg még egyszer
Az útát, az égre...

Úgy-e megvannak még
A glóriás szentek,
Akik énnálam is
Még többet szenvedtek?

Mutasd meg, őrizöm,
Az Isten Bárányát,
Mondd, hogy — csókoljam meg
A feszület lábát...

A nagy kereszt alatt
Térdeljünk le ketten,
S mondjuk el, mint régen:
Hiszek egy Istenben...

Móra István.

Befejezésül még egy valóban megtörtént eseményt mondok el e lélekemelő szép ünnepségen a szülők iránti szeretetről.

Néhány évvel ezelőtt az innsbrucki múzeum képtárában nagy gyönyörűséggel nézegettem azt a kitűnő történelmi képet, melyet a tirolai szabadságharc jeles festője, Defregger báró festett. A szülők iránti szeretetről alig lehetne szebbet, nagyobbbat mondani, mint amit ez a kép mondott a lelkemnek. Sigmaier Péter vendéglős volt egy tirolai falucskában (Mitterlangban). Midőn a derék és szabadságszerető tirolai nép a hősi Hofer András vezetése alatt hitéért és hazájáért harcra szállott (1809), Sigmaier Péter is ott küzdött az elsőik között. A szabadságharc leverése után a francia tábornok (Broussier) mint annyi sok derék szabadsághőst, őt is halálra ítélte. Ámde Sigmaier Péternek sikerült szerencsésen elmenekülnie. A zsarnok erre Sigmaier édesapját záratta el, börtönbe vetette s kihirdette, hogy három nap múlva a szegény ártatlan édesatyját löveti főbe, ha ez alatt fia elő nem kerül.

Alig hallotta meg Sigmaier Péter rejtekében a hírt, nyomban jelentkezett s apját börtönéből kiszabadította. A nevezett festmény ezt a megható jelenetet ábrázolja. Felesége, gyermekei zokogva, imára kulesolt kezeiket magasra emelve, térdelve esedeztek kegyelemért a zsarnok előtt. Hasztalan, a francia tábornok hajthatatlan maradt. Már éppen a kivégzés helyére vezették, midőn a nép haragja fellázadt a kegyetlen bosszún s a tábornokot jobb belátásra bírta.

A derék tirolai nép között ma is úgy emlegetik Sigmaier Pétert, mint a szülői szeretetnek hősi mintaképét.

Jól mondja a költő a goncsz emberről:

„Mikor egy-egy romlott, semmi embert látok,
Aki magának is, másnak is csak átok,
Akinek soh'sincsen tszta gondolatja:
Sirassátok meg szegényt, mert — nem volt édesanyja!”

A magyar történelem nagyon sok kiváló édesanya emléket őrizte meg számunkra. A sok közül is kiválnak azonban Szilágyi Erzsébet, a Hunyadi-fiúk édesanyja, Zrinyi Ilona, II. Rákóczi Ferenc édesanyja s ki tudná felsorolni azon ezrek és százezrek nevét, annak az ezer éven át egymás után felsorakozó magyar édesanyáknak nevét, akik legnagyobb kincsüket, gyermeküket adták szeretett hazájukért, amikor úgy kívánta azt a haza... Gondoljunk a világháború vagy a legújabb háború árváira, magárahagyott feleségeire, öreg édesanyáira, akiknek apja, ura vagy gyámolításra szoruló eltartója volt a jó, engedelmes, szülőit mindhalálig szerető gyermek...

Legyenek áldottak a magyar jövő kialakítói, hordozói, a magyarság fájának virágcs ágai: az Édesanyák!

MESEDÉLUTÁN.

— Az édesanyákról. —

Édesanyám.

Édesanyám! Van-e, aki ennél a szónál kimonthatatlan szeretetet, ragaszkodást nem érez? Az árva a legdrágább könnyeit hullatja s megrezdül a szíve végtelen bánatától; aki pedig nem árva, annak szemében az öröm kedves könnye csillog s megdobbán a szíve a végtelen szeretettől.

Édesanyám képe úgy él a lelkemben, mint egy egyszerű, kedves szentkép, melyet megilletődő tisztelettel veszek körül.

Egyszerű, jóságos asszony az én édesanyám. Kis gyermekkorom óta min'ig egyformának látom. Nem veszem észre arca vonásain a suhanó idő nyomain; olyan volt mindig, mint most. Vagy csak én képzelem úgy. Akit szeretünk, azon nem látjuk a futó évek barázdáló rohanását. Ő váltig mondja ugyan, hogy az évek súlya mindig nehezebb neki, de én azt hiszem, sohasem volt másmilyen: arcán szelídség, a szemében jóság s valami gyöngéden előmlő bánat ül. Ez a bánat csöndes, egyszerű lelkéből s öröme s búra fogékony szívéből árad oda.

Ha nagyon nagyon visszagon'olok, azt hiszem, emlékszem jóságos arc'ra, amint még bölcsőm fölé hajolt szeretettel. Azt hiszem, hogy hallok még az altató nótáját is, amellyel

elcsittított... Erzem az első csókját és keze gyöngéd simítását az arcomon... Ő a legelső emlékem, az ő nevét tudtam először kimondani, ő rá tudok legtisztábban visszaemlékezni.

Ő tanított engemet imádkozni. Jól emlékszem, kis ágyam fölött egy kedves, egyszerű szentkép volt. Az őrangyal egy szakadék fölött átnyúló kis hídon egy kis gyermeket vezet kezénél fogva. Esténként ez elé térdeltem s úgy mondtam el anyám után első imádságomat: a Miatyánkot.

Mikor lefeküdtem, ő takart be s a csókját, a keze melegét még álmomban is ott éreztem homlokomon... Az a kéz olyan volt előttem, mint maga a jóság és gyöngédség... Ha ez a kéz megsímított, el tudtam mindjárt szépen aludni, mert akkor valami édes, nyugalmas érzés szállt meg: tudtam, hogy van, aki őrködik fölöttem... Ha beteg voltam, ha láz forrósága gyötört, ha sírtam: csak az a jóságos anyai kéz simult homlokomra s megenyhültem. Az anya gyöngéd keze betegséget, bánatot gyógyít, megnyugtat. Azt a kezet most is áldom s megcsókolom szeretettel, mintha még mindig gyerek volnék: hiába szabódik ellene egyszerű, jó anyám.

Mert amilyen jó, olyan egyszerű. Ruháján semmi pompa, semmi hiú ékesség: csak a tisztaságban, rendben tűnik az ki. Csupán vasárnap, az Isten napján, ölt magára szebb, de tisztas fekete ruhát. Olyankor külsőben, szívében ünnepel.

Sohasem láttam olyan gondos asszonyt, mint az édesanyám. A házban minden a maga helyén: egyszerű, tisztas rend mindenütt; amit megszokott régen, azt mindig egyformán úgy csinálja. A ház körül gondja van mindenre, mindenben meglátszik az ő keze, az ő szeme. Tud mindent okosan beosztani s minden szükségesből neki újjig kitart. Épen azért nem lát a ház soha szükségét: szerényen, de tisztességesen ellát ő mindenkit. Az apró és nagyobb jószágra is van gondja: reggeltől estig sürög-forgog, meg nem áll, le nem ül, csak amikor imádkozik.

Van egy kopott, öreg imádságos könyve, abból imádkozik reggel, délután, este. Sokhelyütt, ahol kedvesebb imái vannak, kifakult már a nyomás vagy szétfoszlott a lap; de ő már anélkül is tudja. Olyankor csöndes áhítatba merül; ott merít hitet, reményt, szeretetet. S ha értünk imádkozik, pilláján könny csillog: a szeretet könnye. Tőle tanultam a vallássságot, az Isten félelmét.

Legnagyobb öröme: a házunkkal ölelkező kert. Van ott minden, ami hasznos, ami szükséges a háznál s ami gyönyörködtető: sok-sok virág. Kora tavasszal már rendezi kis kertjét, ott gyomlál, ott munkál vidám kedvteléssel. A barátságos méhesnél húzódik kedves virágos ágya, tele mindenféle egyszerű, szép, falusi virággal. Kedves virágai a bazsalikom és rezedá: egyszerűek, mint ő maga. Ablakában pedig szagoslevelű fehér, piros muskátli, pompás fukszia virágzik. Szereti virágait, mintha gyermekei volnának. Ha hazamegyek, most

is az a legkedvesebb sétat helyem, a virágoskertje. De sehol sem is érzem magam olyan jól, mint otthon, pedig már nem vagyok idegen az élet zajgásában. Az édesanyám egyszerű főztje a legjobb nekem, az ő kenyere a legízletesebb: minden más, minden jobb, minden szebb nekem odahaza.

Ha édesanyámra gondolok, azt hiszem, hogy „...a földön nekem van a legszeretőbb anyám...”

(Pósa Lajos.)

AZ EDESANYA.

Ha megáldott a jó Isten
Édes, jó anyával,
Imádság legyen a szavad,
Amely hozzá szárnyal.

Egy nap százszor is köszönd meg
Az Isten jóságát,
Egy nap százszor is csókold meg
A kezét, a drágát.

És alázattal hallgasd meg,
Ha korhol, ha rád szól,
S a gondokat símitsad el
Anyád homlokáról.

Légy jó hozzá, egy szóval se
Bántsd meg szegényt soha,
Hogy a szívednek ne legyen
Késő gyászra oka.

Mert ha meghal, sírja vádol
S nem bocsát meg többé.
Ha rossz voltál az anyádhoz,
Míg élsz — fáj örökké!

(Vértessy Gyula.)

Az édesanyai szeretet.

Élt egyszer egy nagyon szigorú, de igazságos király. Igazságosságáért megbecsülték országában, de mert bizony szigorú is volt, rettegték tőle és nem szerették. Így történt, hogy egyszer alattvalói összeesküdtek ellene. A király is összegyűjtötte katonáit és a lázadók ellen indult. Nagy esata volt, végre is a király serege lett a győztes, bár a legelől harcoló király maga is elesett.

Fia is délceg vitéz volt már, mikor hírül vitték neki atyja hősi halálát. Kétségbeesve támadt a már amúgy is szétvert ellenségre, hogy atyjának halálát megbosszulja. Majd amikor visszatért győztes seregével királyi várába, elhatározta, hogy példásan megbünteti mindazokat, akik részt vettek az atyja elleni lázadásban.

A fiatal király egyik udvari embere kegyében akart járni új urának s mélyen meghajolva járult előbe:

— Felsőges uram és királyom — kezdte a szót nagy hajlongással — tudom, te meg akarod büntetni a lázadókat, akik megölték édesapádat. Azt is jól tudom, hogy a főcinkosok ki-

ménekültek az országból. Nos, én tudom, hogyan büntethetnéd meg őket mégis! A lázadók vezérének, aki szintén kimenekült az országból haragod elől, itt él öreg anyja, nem messze a hegyek között egy kis faluban. Fogasd el őt, töltsd ki rajta a bosszúdat apád haláláért! Ezzel jobban megbünteted ellenséged, mintha őt magát végeznéd ki!

— De az ártatlan édesanyját talán mégse büntethetem gyermeke gonoszságáért — szólt kedvetlenül a király.

— Ha látják, hogy nem vagy erőskezű, akkor ellened is fellázadhatnak népeid.

Végre engedett a király s elfogatta az öregasszonyt s magához hívatta.

— Tudod-e, mi vár rád fiad gonoszsága miatt? — kérdezte tőle szigorúan.

— Nem tudom, uram, király. Mert én csak a fiamat ismerem, téged pedig nem. Azt tudom, hogy fiamhoz jöttek az ország minden tájáról emberek s azt mondták neki: „Te vagy a legkülönb vitéz az egész országban, fogj kardot, győzd le a zsarnok királyt, mi téged teszünk meg urunknak, királyunknak!“ — Az én jó fiam hallani sem akart erről, egyre azt mondta, hogy nem méltó ilyen nagy méltóságra. De aztán, hogy egyre csak jártak a nyakára, s felhányták neki azt, hogy miatta szenvednek a népek, kardot kötött s élükre állt a lázadóknak. Azóta nem láttam. Mielőtt elment, áldásom adtam rá. Most azt se tudom, él-e, meghalt-e, merre bujdosik a szegény?

— Hát azt tudod-e — kérdezte a király —, hogy a gonosz pártütők a te fiad vezetése alatt törtek atyámra, s hogy megölték őt. Akkor megfogadtam, hogy atyám halálát nagyon megbosszulom a lázadókon!

— Értem, uram, király, amit mondasz, csak azt nem értem, miért mondd ezt nekem? Nem én vagyok apád halálának okozója, mert a háború férfiak dolga. Nyugodtan maradtam kis házamban, hogy a fiam elment s ott imádkoztam érte szüntelen, hogy oltalmazza meg a jó Isten.

— Az Isten nem segít senkit királyok ellen! — szólt mérgesen a fiatal király. — De azt talán te is tudod, hogy fiad megszökött a megérdemelt büntetése elől idegen országba. Valakinek pedig bűnhődnie kell atyám haláláért, s mert fiad elszökött, neked kell a büntetést elviselned, jó asszony!

— Most már látom, mit akartek, — szólt az anya. — Hatalmatokban vagyok. Akármilyen történet is velem, nyugodtan viselem. Hiszen a fiamért szenvedtem el, akit még így is szeretek, talán jobban, mint máskor!

A szegény édesanyját börtönbe vetették.

Hírét vette azonban anyja sorsának bujdosó fia is. Harmadnapra hatalmas sereggel tört a királyra s amikor már-már királlyá kiáltották, első dolga az volt, hogy édesanyját akarta kiszabadítani börtönéből.

Közben már hozták is elébe az elfogott fiatal királyt. Az asszony fia így szólt a fogságba esett királyhoz:

— Látod, ilyen a kegyetlen igazság. Ha egyformán mérjük mindenkinek, nem kerülhetjük el a szigorú büntetést. Ha én most a te mértékeddel mérném az igazságot, te sem kerülnél el a halált, mert te az apád halálát az én ártatlan anyám életével akartad megbosszulni. De én nem cselekszem úgy, amint te akartál tenni. Mondd meg, hol van az édesanyám s én megtanítalak arra, hogy van valami, ami még az igazságnál is nagyobb! És most jőjj, s foglald el királyi székedet! Tudom, téged illet.

A fiatal király azt sem tudta, higgyen-e fülének, mikor ezt meghallotta.

Aztán fölállott, megfogta a fiú kezét s így szólt hozzá:

— Kétszer győztél fölöttem. Előbb fegyverrel, azután a szíveddel. Kitől tanultad ezt a nagy, megbocsátó szeretetet?

— Az édesanyámtól, — szólt a fiú.

— Én mentettem meg az édesanyádat, vezér, — állott most elő az egyik vitéz, — mert tudom, hogy végre is a nagyobb igazságnak, a szeretetnek kell győzedelmeskednie. Ime, király, ne bántson a lelkiismeret. Ime, vezér, itt van méltó jutalmad — megmentett édesanyád!

MELYIKET?

Fényes palotának márványkapujában
 Áll egy özvegyasszony fekete ruhában.
 Jobb kezén, bal kezén egy-egy kicsi gyermek...
 Tétován, szomorúan, belépni sem mernek.

Karácsony este van. Nem látni egy lelket,
 Végre paszomántos, botos úr közelget,
 — Szorul a szíve a két kis ártatlannak... —
 „Mit keres jó asszony? Mi járatban vannak?”

„Nagy jó uram... jaj... hát... alázattal kérem...
 — No, ne sírj, ne szepegj, édes kicsi vérem... —
 Itt vagyon nyomtatva... eltettem magamnak...
 Hogy itt egy kis árvát örökbe-fogadnak.”

„Ugy? Tudom... no jőjjön. Az öreg nagysága!
 Hanem csak röviden, mert az idő drága.”
 S fölvezeti őket aranyos terembe,
 Kitár egy szárnyajtót: „Ide lépjenek be.”

Gyászbaborult úrnő bársonyos szobában,
Karácsonyfa mellett ül, mély bánatában.
Fölpillant reájuk könnyeborult képpel...
Aranyos unokát ilyet vesztett épp el...

„Nos, jó asszony, jöjjön. Egyiket id'adja?”
„Oda kell, oda kell... Föld alatt az apja,
Magam is nyomorult beteg vagyok nagyon...”
„Jó... hát csak hagyja itt. Melyiket?... Ráhagyom.”

„Melyiket?... a kérdés a szívébe dobban.
„Melyiket vigyem el?... Melyik szeret jobban?...
— Melyikért ne fájjon, vérezzen a lelkem?
S néz a két árvára, szeme könnyel telten.

...Jánoska, a fiú, már ír, olvas szépen,
Esténként ábécés könyve a kezében,
Mariska, a kislány, imádkozni tud már...
„Ó szívem, ha köztük választani tudnál...”

Jánoskát? Nem... este, a kis lámpa mellett,
Szőke hajaeskája puha, mint lehellet,
Az anyja ölében, odahajtva szépen...
Nyilal egyet, fájót anyai szívében...

Hogyha ott nem látná, soha, soha többet?...
Talán a Mariskát?... jaj! a bánat öl meg.
Kis Mariska ágya az anyjáé mellett —
Hiszen csak nemrég is még ringatni kellett?!

Estenden az anya kezét odanyújtja,
Göndör kicsi fejét ráhajtja, ráhajtja...
Ugy szunnyad el aztán... ha éjjel fölébred
S anyját nem találja? „Nem téged! Nem téged!”

De minek tétováz? Siessen jó asszony,
Melyiket adja hát? Válasszon! Válasszon...”
Feljajdul, mint gyötrött mártir a kámpadon:
„Nem adom... nem adom... egyiket sem adom!”

Várady Antal.

Az édesanya.

Két anyajuh összeperelt azon, hogy melyikük gyermeke az a kis fehér Bárány, aki legszebb volt az egész nyájban. Bíró elé került a dolog. A Tigris volt a bíró. A Tigris előtt se akart egyik sem engedni a másiknak.

— Szakítsátok kétfelé a bárányt! — mondta a Tigris, — és így osztozzatok meg rajta!

A salamoni ítéletről a csaló anyajuh is hallott már valamit, így hát a Tigris nagy csodálkozására, mind a két vitázó azt mondta: legyen inkább a másiké a bárány! Mikor a Tigris látta, hogy így nem tud igazságot tenni, odaszólt az ajtónállókhöz:

— Vigyétek a kis bárányt palotámnak abba a szobájába, ahol enni szoktam.

Az ajtónállók a parancsolat szerint elvitték a fehér bárányt a szétfreccsent vértől piros szobába. Aztán a Tigris is bement oda...

Egy kis idő múlva kiállt a Tigris a szétfreccsent vértől piros szobájának az ajtajába, megcsattogtatta a fogait, azután így szólt:

— Most már jöjjön be a bárány után az, aki kész utána halni!

Az egyik anyajuh — a csaló — halálra ijedten elszaladt, a másik meg bement a Tigris véres szobájába.

— Imhol a te kis bárányod — szólt a Tigris a belépő anyához, — nem bántottam én egy újjal sem a szegénykét, de így megbizonyosodtam arról, hogy kettőtök közül: melyik az édesanya!

(Bartóky József.)

Aldó könnyek.

Lassan érzéssel.

EHRlich ANTAL

mf
A bú - bá - nat gyász - fel - le - gét Meg kell lát - nom.

mf
Orcám - ra hull, aj - ka-mon ég Fá - jó köny - nye;

p
Min - den cseppje a sze - re - tet Drá - ga gyön - gye.

mf
Az - zal áld - ja meg a lel - kem Mind - ő - rök - re!

2. Valahányszor jó anyámat
Viszontlátom,
Az az óra mily boldogság!
Mily szép álom!
Orcámra hull, ajkamon ég
Öröm könnye;
Minden cseppje a szeretet
Drága gyöngye.
Azzal áldja meg a lelkem
Mindörökre!

ÁLDÓ KÖNNYEK.

Valahányszor jó anyámtól
El kell válnom,
A búbanat gyászfelleget
Meg kell látnom.
Orcámra hull, ajkamon ég
Fájó könnye;
Minden cseppje a szeretet
Drága gyöngye.
Azzal áldja meg a lelkem
Mindörökre!

Valahányszor jó anyámat
Viszontlátom,
Az az óra mily boldogság!
Mily szép álom!
Orcámra hull, ajkamon ég
Örömkönnye;
Minden cseppje a szeretet
Drága gyöngye.
Azzal áldja meg a lelkem
Mindörökre!

A VÁNDORFIÚ.

Az utiélen vadálnafa,
Vándorfiú ül alatta.
Fáradt szegény; de hogy is ne?
A nap oly melegen süt le.

Álmában újra otthon van;
És megáll künn a pítvarban,
S úgy örvend, hogy a komondor
Farkat csóvál, reá mormol.

Hazunnan együtt indult el
A patakkal és szellővel,
Mind a kettő vele van még,
Hogy biztassák, enyhíttessék.

Kicsiny huga szólítja őt:
„Hoztál nekem piros kendőt?”
„Hoztam neked piros kendőt.
Nem is egyet, hanem kettőt.”

Most is lassan elringatják,
Szépen álmodozni hagyják;
S mind csak arról súgnak-búgnak,
Amit immár otthon hagytak.

A vén cseléd csak elbámul,
De a fiú hozzá járul.
„Hogy van, mint van, Sári néni?”
S alig győzik egymást nézni.

Mit hagytak ott? szép vidéket,
Istenfélő jámbor népet,
Kicsiny falut, magas tornyot,
Mellette egy házat, lombot.

Aztán belép a szobába,
Borul anyjának nyakába.
„Édesanyám!” „Édes fiam!”
S úgy megsírnak-rínak szóltan!

Még mind alszik és mosolyog,
Szellő, patak még mind susog,
S amit dalol a madárka:
Talán az ő édes álma.

(Gyulai Pál.)

Beköszöntő anyák napjára.

Anyák napjára készül az egész osztály. Minden gyermek kötögeti a kis csokrárt, mellyel felköszönti majd az édesanyját. Járnak a kis kezek, rakják a virágot. Sok kis száj rebeg ma csókos imádságot. Halkan szól az ének az édesanyjáról, miről beszélhetnének? ha nem „Anyák-napjáról”? Csak két kis lány szeme mered a semmibe. Azt mondja az egyik, neki nincs senkije. Kis feje lehajlott, két szeme könnyel telt, anyát, szeretetet keresett, de nem lelt. Alig volt még ezüst szép fekete haján, mikor elhagyott engem az édesanyám. Üres lett a világ, a szívem kietlen, korán ráébredtem, hogy szegény árva lettem. Jobb kezem teszem az egyik fejére, bal kézzel ölelem másikat szívemre. Két szegény kis árva, a sorsunk oly közös. Én is kicsi voltam, hogy Ő elköltözött. Nézem irigykedve én is így a többit, ahogy az anyjukat ők szépen felköszöntik. Két szegény kis árva, s mind, akik még vagytok, Anyák-napjára kössetek a csokrot. Nem haltak Ők meg, itt vannak mellettünk, haló porukban is fogják a két kezünk. Anyák-napját üli most az egész világ, ünnepeljétek ti is anyátlan árvák. Kössetek egy csokrot szeretetből, dalból, egy másikat pedig áldó imádságból. Összetett kezekkel kérjétek az Atyát, sokáig éltesse minden édesanyját. Hogy mikor ünnepeljük az Anyák-napját, minden gyermek szívére ölelhesse az Édesanyját.

Strohmayerné Kőhalmi Julia.

Mindnyájunk édesanyja.

— Színdarab Anyák-Napjára. 3 felvonásban. —

Irta: *Vicsay Lajos.*

Személyek: Apa, Anya, Pali, 21 éves katonafiuk, Piroska, 15 éves leányuk, Jóska, 13 éves leventefiuk, Margit, 11 éves leányuk, Szomszédasszony.

I. FELVONÁS.

Történik 1941. nyarán.

Szín: Kis falusi ház udvara. Hátról ház előfala látszik. Jobbra kertajtó. Az előrészen udvari asztal, székek. Az asztalon csomagok, amiket a két katona számára készítenek.

1. Jelenet.

Anya, Margit, Piroska. (A csomagokat készítik.)

Anya: Na, gyermekeim, ezt a szomorú napot is megértük. Hát elmennek most mind a ketten. Ki tudja, mikor látjuk őket megint...

Piroska: Mások is elmentek, azután vissza is jöttek díszeségesen.

Anya: Családfő nélkül marad a ház...

Margit: Ne búsuljon édesanyám, majd megcsinálunk mi mindent édesapánk helyett is...

Anya (átöleli a kis Margitot): Ha egyszer odavan a kegyérkereső, nehéz annak a munkáját másnak megcsinálni...

Piroska: De hiszen most nemcsak mi vagyunk így, édesanyám... Hányan odavannak a faluból, aztán mégsem fordul fel a világ.

Anya: Igaz, leányom, sokan odavannak. De nem is olyan az a munka, amit asszonykezek csinálnak, mintha azok végeznék, akiknek kezére áll...

Piroska: De nem tart örökké semmi sem. Hazajönnek

úgyis nemsokára, hiszen megverik az ellenséget, aztán mit csinálnának tovább is ott kinn?

Margit: Édesanyám, messzire mennek édesapámék Palival?

Anya: Messzi bizony, kis leányom... Még a madár is elfárad, amíg innen odaér.

Margit: Hát miért mennek olyan messzire?

Anya: Mert odahívja őket a haza, kisleányom...

Margit: De a haza itt van, ahol mi élünk, édesanyám...

Piroska: Csomagoljunk még valamit, édesanyám?

Anya: Mindent betettünk nekik, amit mondtak?

Piroska: Azt hiszem, igen. Csak ezt is elvigyék, hiszen más csomagjuk is lesz.

2. Jelenet.

Voltak, Jóska, a leventefiú.

Jóska: Édesanyám, siessenek a csomagolással, már gyülekeznek a katonák! Épp most jött egy őrmester és sorakoztatja őket, aztán mennek az állomásra.

Anya: Na, akkor siessünk leányok, hogy el ne késsünk!

(A két leány a csomagokkal jobbra el.)

3. Jelenet.

Anya, Jóska, Apa és Pali.

(*Apa* Jóskával balról jönnek. Katonaruha van rajtuk, vállukon puska, oldalukon kenyérzsák, hátukon hátizsák): Na, itt volnánk, hogy elbúcsúzzunk tőletek, azonnal indulunk.

Anya: Hát eljött ez az idő is, amitől annyira félttem...

Pali (a leányokhoz): Tegyétek bele a csomagokat a hátizsákokba, meg ahova fér. Aztán sose búsuljon édes jó anyám, hiszen hazajövünk mi nemsokára, ha elintézzük az orrossal a dolgot.

Jóska: De szeretnék én is veletek menni, Pali!

Pali: Neked most itthon a helyed, öcsém. Odakint majd elintézzük mi a dolgot, édesapámmal.

Piroska: De aztán írjatok ám, ne hagyjátok kétségbeesetten édesanyánkat!

Apa: Hiszen ha lesz rá időnk, írunk mi mindig, gondolatjátok. Hanem vigyázzatok nagyon mindenre. A búzáat már learattuk, a kukoricát el ne felejtsetek megkapálni, szántásokat fel a tarlót, aztán vessétek be csalamádéval, attól tejjel majd a téhen...

Anya: Ami az itthoni dolgot illeti, hát arról nyugodt legyen kend, megcsináljuk, elvégezzük mind. Nem lesz hiba semmiben sem. Bár minden gondolatunk ott lesz veletek... Csak olyan nagyon messzire ne vinnének benneteket!

Pali: Nem mindegy az, édesanyám, hogy hol verjük az ellenséget? (A lányokhoz): Na, elkészültetek már? Sietnünk kell, csak búcsúzni jöttünk.

Anya (átöleli urát): Hát áldjon meg benneteket a jó Isten... s úgy térjete haza, ahogy elmentek, az Isten nevével... (Szemét törülgeti.) Mi csak ott leszünk veletek reggeltől napnyugtáig... vigyázunk rátok...

Pali: Na, ne sirjon, édesanyám, hiszen katonadolog ez, mi se maradunk magunkra, hiszen édesapámmal majd csak találkozzunk olykor-olykor, ha nem is egy századnál szolgálunk. Ő már érti a dolgot, hiszen a világháborút is végigcsinálta.

Piroska: Édesapám, aztán vigyázzon magára nagyon! Megerre a Pali gyerekekre is! Ez olyan vakmerő, mindig a nehezebb végít fogja a munkának!

Apa: A magyar katona nem kerülgeti a bajt, hanem belevág a közepibe. (Kint trombita szól, a sorakozó jele.)

Pali (felszedik fölszerelésüket): De menjünk édesapám, mert elkésünk!

Apa (meghatottan): Én se gondoltam, hogy újra zászló alá szólít a haza, de ha szüksége van rám... szívesen megyek... csak ti vigyázzatok mindenre nagyon...

Anya: Vezessen, óvjon minden lépéseteknél a jóságos Isten! (Megöleli urát, búcsúznak.)

Pali: Na, Isten áldjon meg benneteket is! (Piroska, Margit megölelik, sírnak, úgy kísérik kifelé, majd az apjukhoz mennek, attól is hasonlóan búcsúznak.) Isten veletek!

Apa: Maradjatok szépen itthon, mi most már katonák vagyunk, a katonának pedig nem szabad elbúcsúlnia magát... (Érzékenyen kifordul, de még egyszer visszanéz.)

Anya: A mi imádságunk elkísér minden útatokon... Isten veletek!...

Pali: Isten áldja meg édes jó anyám... ne fájjon értünk a szíve, csak végezzenek el mindent itthon, hazajövünk mi hamarosan! Hát Jóska hol van?

(Anya, Piroska, Margit szétnéznek. Jóska nincs sehol.)

Anya: Az a fiú már reggel óta nem találja helyét, bizonyosan kiment a községháza elé, ott nézi a gyülekező katonákat. Az is menne már, csak vinnék.

Margit (édesanyját átölelve a kapunál): Ne féljen édesanyám, majd vigyázunk mi mindenre...

Anya (átöleli leánykáját): Dehogy félek, hiszen tudom, mindnyájan jó gyermekek vagytok... Segítsetek ti nekem a ház körül...

Margit: Az iskolában is azt tanultuk, hogy mindenkinek el kell menni, ha hív a haza, mert ő a mi közös édesanyánk, mindnyájunk anyja...

Piroska (szemét törülgeti): Csak édesapámat ne vitték volna...

Anya: Ne búsulj leányom, a haza mindnyájunk édesanyja, ő tudja, mit miért kíván...

Margit: Hát édesanyámnak nem fáj a szíve, hogy elvitték édesapámat, meg Palit?

Anya (küszködve könnyeivel): Kislányom, tanuld meg, hogy ez a magyar édesanya sorsa. Nem fáj a szívem? Majd meghasad értük, hiszen az egyik az én édes uram, a ti édesapátok, a másik meg a fiam, a katona fiam... De sok idő óta így van ez már, hogy mi, magyar anyák magunkra maradjunk... És várunk, hazavárjuk azokat, akiket szeretünk, s még jó, ha valahogy hazajönnek... (Megkeményíti lelkét.) De hol is hagytuk el, gyerekek. Most aztán, úgy dolgozzunk, hogy szégyent ne valljunk, ha hazajön édesapátok! (A távolból elhaló katonanóta hallik.)

(A gyerekek szétszélednek munkára, csak Anya marad a színpadon.)

4. Jelenet.

Anya, Szomszédasszony.

Szomszédasszony (sopánkodva): Hát elmentek a szomszédok a háborúba?

Anya: Ott a helye most minden becsületes magyar embernek... (Dolgát végezni indul.)

Szomszédasszony: Aztán most magára maradt a ház...

Anya: Nem maradtunk magunkra, mert velünk az Isten, s mindig értük dolgozunk, akiket hazavárunk.

Szomszédasszony: Aztán ha még biztosan hazajönnének... valamennyien...

Anya: Bízunk kell a jó Istenben! Dolgozunk és imádkozunk! Ez ma a magyar nő dolga!

Szomszédasszony: Azért mégis csak kár volna ezért a szép családeért, ha nem találna hazajönni egyik se...

Anya: Legyen meg az Isten akarata... akkor is, ha ezt akarja... De szóbeszédből nem élünk meg, szomszédasszony!

Szomszédasszony: Megyek már én is, csak azt akartam mondani, hogy rosszat álmodtam az éjszaka...

Anya: Bizonyosan sokat evett vacsorára, szomszédasszony...

5. Jelenet.

(Voltak, Jóska, nagy nemzetiszínű zászlóval bejön.)

Jóska: Édesanyám, most indultak el. Mi is ott voltunk a levante században, olyan szép volt, amikor a jegyző úr elbúcsúztatta őket. Én tartottam a zászlót. Kikisértük őket az álmásra is zeneszóval. Olyan szép volt. Azt énekeltük, hogy: Horthy Miklós katonája vagyok (dúdolja.)

(Szomszédasszony el.)

(Távolról vonatfüty.)

Anya: Kezeit fohászra kulcsolja s megáll egy pillanatra a munkában): Miatyánk Isten... Vezérelj haza őket...

(*Függöny.*)

II. FELVONAS.

Történik 1941 karácsony estéjén.

Szín: Egyszerű szoba, néhány bútordarabbal. Az asztalon kis karácsonyfa, a falnál ágy, a falon feszület. (A falon két katonakép berámázva.)

1. Jelenet.

(*Anya, Piroska, Margit, az asztalnál ülnek, vacsorától kelnek.*)

Margit: Édesanyám, miért terítettünk ma este hat személyre?

Anya: Mert ma valamennyien együtt leszünk. Ők is itt vannak köztünk... (A falon lévő képekre mutat.)

Anya (meghatottan kel fel az asztaltól): Ilyen szomorú karácsonyunk sem volt még, mióta emlékszem... Édesapátok, Pali bátyátok messze tőlünk, valahol egy lövészárokban tölti a szent estét, édesapátokról már hetek óta semmi hírt se kaptunk, még ez a Jóska fiú is oda van ilyenkor...

Piroska (odahúzódik az anyjához): Édesanyám, azért lélekben bizonyosan itt vannak most ők is, hiába választ el tőlük ezer, meg ezer kilométer... A szeretet megtalálja egymást a távolságon át is...

Margit: Édesanyám, nekik is van most szép karácsonyfájuk?

Anya: Nem kis leánykám, nincs rá szükségük, ők is itt vannak most velünk, a mi karácsonyfánk körül, tudom... Ide száll gondolatuk ma este minden pillanatban s velünk együtt énekelték a Mennyből az angyalt...

Piroska: Csak már valóban leszállna a mennyei angyal s békét hozna a földre. Nem gondoltam, hogy ilyen sokáig odalesznek édesapámék...

Margit: Édesanyám azt mondta, amikor elmentek, hogy karácsonyra hazajönnek...

Anya (elforrósodó hangon): Hazajöttek... hazajöttek... de csak gondolatban... Ki tudja, mit csinálnak most a végteleen hómezőkön... De akárhogy szenvednek is, akármit csinálnak is, tudom, érzem, hogy itthon jár a gondolatuk.

Margit: Édesanyám, miért nem gyűjtöttük meg ma este a karácsonyfát?

Piroska: Azért kis húgom, mert azt csak akkor gyűjtjük meg, ha mindnyájan együtt vagyunk...

Margit: Mikor lesz az?

Anya (fájdalmasan): Talán jövőre... Ha Isten is úgy akarja...

Piroska: De csakugyan nem értem, miért nem jöttek haza, hiszen a faluból, akikkel együtt mentek el, sokan már hazajöttek...

Margit: Csak nincs valami bajuk?

Anya: Megvédi őket az én imádságom minden bajtól... De hol késik ez a Jóska? Már régen itthon kellene lennie, hiszen a leventék karácsonyestje már befejeződött.

(Kívül dobogás hallatszik, valaki a havat veri a lábáról.)

2. Jelenet.

Voltak, Jóska.

Jóska: Dícsértessék a Jézus Krisztus... Talán már el is késtem, pedig úgy siettem. Éppen a gyűjtést végeztük el s megszámláltam a pénzt, amit gyűjtöttünk. Több, mint háromszáz pengőt adakoztak a vendégek a katonák számára.

Anya: Fiam, nélküled költöttük el a szentestei vacsorát, miért nem siettél haza idejében? Tudod jól, hogy a rendes időben szoktunk vacsorázni.

Jóska (mintha keresné a szavakat): Félttem... félttem ettől a karácsonytól...

Anya: Te féltél? Fiam, hiszen nincs mitől félned...

Piroska: Na, monchatom, szép kis levente vagy te is!

Margit: Talán csak nem a kis Jézustól féltél?

Jóska: Ne értsenek félre, édesanyám. Attól félttem, hogy ezen a szent estén nincsenek köztünk azok...

Anya: Látod fiam, ha itthon lettél volna, tudnád, hogy velünk vannak ők így is... Akiket a szeretet szálai kötnek össze, lehetnek azok még olyan távol is egymástól, nem szakadhatnak el soha...

Piroska: Ugyan mit csinálhatnak most odakünn, amikor olyan rettenetes hideg van itt is?

Margit: Mennek-e ők is az éjféli misére?

Anya: A katonának más a kötelessége. Nem teheti mindig azt, amit akar. De gondolatban velünk jönnek oda is.

Piroska: Mit csinálunk most, édesanyám, megvárjuk az éjféli misét?

Anya: Te, fiam, vacsorázz meg, ti pedig, ha eltakarítottok az edényt, feküdjete le, majd tizenegy óra után felkötletek benneteket s elmegyünk a templomba.

Margit: Jóska, láttad már, mit hozott nekem a Jézuska?

Jóska: Mutasd!

Margit: Nézd csak, egy szép térképet. Mutasd meg nekem, merre vannak most édesapámék?

Jóska (vacsorázás közben): Hát keresd meg Oroszországot, azután annak a keleti felében egy nagy folyót, ott járnak most édesapámék Palival...

Margit: Jaj, de messze vannak innen...

Jóska: Messze bizony, még a madár is kifáradna, ha oda kellene repülnie.

Margit: És hogy jönnek onnan haza?

Jóska: Hát azt sem tudod, ahogy odamentek! Gépkocsin, meg gyalog!

Margit: Aztán ott is ilyen hideg van, mint itt?

Anya: Ha megvacsoráztál, fiam, feküdj le te is, hogy azután együtt menjünk a templomba.

Jóska: Édesanyám, én szeretnék a leventékkel menni. Ott leszünk mindnyájan, együtt imádkozunk értük... Ezt mondta a parancsnok úr.

Pircska: Ugyan megkapták-e a szeretetcsomagokat, amiket küldtünk?

Jóska: Bizonyosan, hiszen idejekorán feladtuk őket, még november végén.

Margit: Akkor most bontja fel édesapám az én csomagom s megtalálja benne a levelem is. Gondolom, mennyire örül, ha elolvassa. A legszebb írással írtam...

(Piroska és Jóska elkészönnék édesanyjuktól és el.)

3. Jelenet.

Anya, Margit.

Anya: Te is feküdj le, kislányom, idejében felköltelek.

Margit (odamegy édesanyjához): Olyan jó édesanyám... Most, hogy így árván maradtunk...

Anya: Hogy mondtad ezt? Nem vagytok ti árvák? Ne mondj ilyet, még rágondolni sem szeretek!

Margit: Ugy értem, hogy magunkra maradtunk édesapámék nélkül... Édesanyám mindent elvégez. Majdnem úgy van minden, mint amikor ők itthon voltak. Most is eljött a Jézuska, ha szegényebben is, mint máskor...

Anya (átöleli leánykáját): Igen, kislányom, azért hozott most kevesebbet a Jézuska, mert édesapádéknak vitte a többi... Most nekik van szükségük a meleg ruhára, a szeretetcsomagokra... a szeretetre...

Margit: Ugy-e édesanyám, ma is imádkozunk értük, hogy hazajöjjenek?

Anya: Természetesen kislányom, ma még többet, mint máskor...

Margit: Az éjféli misére is elmegyünk?

Anya: Ha akarsz, te is eljöhetsz. De nem fogsz megfázni? Olyan vékony a cipőcskéd talpa s bizony nem tudom, mikor csináltathatjuk meg.

Margit: Én is szeretnék elmenni, hogy értük imádkozzam.

Anya: Mielőtt lefekszel, elmondjuk az esteli imát:

(*Anya és Margit letérdelnek a feszület elé, magukban csendesen imádkoznak.*)

Anya (kis idő múlva): Istenem, engedd, hogy hazatérjenek már mindketten egészségben... a szeretet ünnepén könnyörgünk Hozzád, akik azoktól vagyunk ma távol, akiket Te utánad a legjobban szeretünk... Véd meg életüket, vezesd haza őket onnan, a messzi idegenből, ahol száz halál leskelődik rájuk. Az én gyöngye vállam már-már roskadozik a teher alatt, hiszen kettős teher az, amit viselek... De nem zúgolódom, mert Te akartad ezt, Atyám... Tekints kegyesen erre a kis... árván maradt családra... s vezesd vissza hozzánk őket, akik a napfényt, örömet, boldogságot jelentik nekünk... Amen.

(Kívül megszólal a harangszó, majd halkán felhangzik az ének: Békesség, földön az embernek...)

(*Függöny.*)

III. FELVONÁS.

Történik 1942 májusában, Anyák-Napján reggel.

Szín: Ugyanaz, mint a második felvonásban.

1. Jelenet

Anya, Jóska.

Jóska: Édesanyám, hova lettek ilyen korán a leányok?

Anya: Nem tudom, azt mondták, valami dolgot kell elvégezniök. Elmentek.

Jóska: Én is felöltözöm, mert ma nekünk is szép ünnepünk lesz. (Hirtelen eszébe jut): Az ám! Tudja-e édesanyám, milyen nap van ma? Az Édesanyáké! Hát a jó Isten éltesse nagyon sokáig egészségben, boldogságban jó Édesanyám! De valami látható jelét is készítettem nagy hálámnak. Tessék, fogadja olyan szívesen, amilyen szeretettel én csináltam. (A szekrény aljából kivesz valamit, átadja édesanyjának.)

Anya: Jaj, fiam, hát miért csináltad ezt? Megérdemlem én ezt a szép ajándékot?

Jóska: Édesanyám kérdi ezt? Mit szóljunk akkor mi, gyermekei, akik annyi hálaért vagyunk kötelezve jó szüleinkkel szemben?

Anya: Nagyon boldog vagyok, hogy ilyen jó fiam van. Büszke vagyok rád, Jóskám!

Jóska (megesókolja édesanyja kezét): Még csak azt kívánom, hogy a jó Isten mielőbb vezesse haza jó édesapámat s Pali bátyám, hogy teljes legyen boldogsága Édesanyámnak!

Anya: Ugy engedje a jó Isten, kedves fiam! Nektek igazán nem kell Anyák-Napja, hiszen aranyos, jó gyermekek vagytok ti Anyák-Napja nélkül is. De mégis jól esik ez a megemlékezés, nem a magam, hanem minden magyar édesanya nevében! Bárcsak minden magyar gyermek így gondolkozna az édesanyjáról, mint ti!

Jóska: Most pedig sietek az ünnepélyre. Előbb templomba megyünk, hogy a jó Isten áldását kérjük az édesanyákra, elsősorban a magyar édesanyákra, akik ha kell, magukra vállallják a hazáért küzdő édesapák munkáját is s egy helyett kettős munkát végeznek! (Elmenőben): Isten éltesse a drága magyar édesanyákat!

Anya (míg utána néz, boldog mosoly játszik arcán. Felnéz az Égre, hálát mond.)

2. Jelenet.

Anya, Piroska, Margit.

(Piroska és Margit jönnek, de látszik rajtuk, hogy valamit dugdosnak.)

Piroska: Jaj, de siettünk, már azt hittük kikapunk, amiért ennyi ideig odavoltunk!

Margit: Bizony, sok dolgunk volt.

Anya: Hát mi volt az a sok és nagy dolog, amit ennyi ideig kellett csinálni?

(Piroska és Margit összenéznek, azután másról beszélnek.)

Piroska: Segítettünk a szomszédasszonynak, aki már napok óta olyan beteg, hogy nem tudja elhagyni ágyát. Kitakarítottunk neki mindent, most nyugodtan feket, elláttuk orvossággal is.

Anya: Ez derék dolog volt tőletek. Segíteni kell egymáson, ahogyan lehet. (El.)

4. Jelenet.

Piroska és Margit.

Margit: Csakhogy behozhattuk a virágot észrevétlenül.

Piroska: Csak arra vigyázzunk, hogy délutánig rá ne jöj-
jön édesanyánk, hogy a szomszédasszonynak való segítségen kívül virágot is szedtünk a kertben. Te mit csináltál édesanyáknak?

Margit (kézimunkát vesz elő a szekrény aljából): Ezt csináltam számára nagy titokban, ha tetszeni fog neki. A megtakarított pénzből vettem hozzá az anyagot.

Piroska: Nagyon szép. Én is csináltam valamit, de azt még te sem láthatod délutánig!

Margit: Miért, olyan szép?

Piroska: Az titok!

5. Jelenet.

Voltak, Jóska.

(*Jóska* nagy lihegve jön, látszik, hogy szaladt.)

Jóska: Tudjátok, hogy katonák jöttek haza a harctérről!

Piroska és Margit (egyszerre): Katonák a harctérről?!

Jóska: Igen, mindjárt beérnek a község háza elé, ott nagy ünnepség lesz a fogadtatásukra. A zászlóért jöttem haza, én is szaladok vissza!

Piroska: Ne szaladj annyira. Mondd, édesapánk nem jött velük?

Jóska (elmenőben visszaszól): Nem tudom, még én se láttam, kik jöttek haza.

6. Jelenet.

Voltak, Anya.

Anya: Na, készen vagytok már a takarítással, gyermekeim?

Piroska: Igen, azonnal elkészülünk. Szeretnék részt venni a leventék ünnepén, édesanyám, elengedne?

Margit: Én is ott szeretnék lenni.

Anya: Hát ha olyan nagyon szeretnétek ott lenni, menjetek. Ugyis eleget dolgoztok itthon egész nap.

Piroska: Én felveszem az ünneplő ruhámat is, édesanyám!

Margit: Én is, én is!

(Leányok el.)

7. Jelenet.

Anya, Szomszédasszony.

Szomszédasszony (betegesen támolyog be az ajtón): Jó reggelt, szomszédasszony! Jöttem már megköszönni, hogy gyermekeit elküldte hozzám, segítettek nekem mindenben! Áldja meg érte az Isten! De nagyon jót tettek velem! (Leül egy székre.)

Anya: Nem nagy érdem az, hogy jót tettek mással, aki rászorul. Ezt minden magyar leánynak meg kell ma, de más kor is tenni. Ez kötelesség embertársainkkal szemben.

Szomszédasszony: Nem hallotta, lelkem, hogy valami nagy ünnepre készülődnek a faluban? Éppen az előbb ment el a há-

zam előtt a levente-zenekar. Azt mondták, az állomásra mennek, most érkezik haza a falunkbeli katonák egy része a harctérről!

Anya (meglepődve, örömmel is, szorongva is): Haza?... Istenem!... Hazajönnek-e az enyémei?

Szomszédasszony: Kapott tőlük tábori lapot?

Anya: Bizony már nagyon régen nem írtak. Azt se tudom, élnek-e, halnak-e?

Szomszédasszony: Hát így már nem tudom, mi lesz velük.. (Távolból vidám katonainduló hangzik.)

Anya: Miért ment el az én két leányom? Éppen most? Istenem, csak ne hiába mennének?

Szomszédasszony: Hát ez a két derék leányka csakugyan nagy áldás a házban. Valóságos kis gazdasszonyok már is. Esem a lelküket!

8. Jelenet.

Voltak, Piroska és Margit.

Piroska (Margittal jönnek): Édesanyám, sokáig gondoltunk, mivel lephetnének meg ma, az Édesanyák-Napján? Hiszen mi, gyermekek, nemcsak legnagyobb kincsünket, életünket köszönhetjük Isten után jó édesanyáknak, hanem azt is, hogy felnevel bennünket, ha betegek voltunk, ápolt jószággal, szeretettel, gondunkat viselte...

Anya: Ne folytasd, gyermekem, amit én tettem, az csak kötelesség volt, minden igazi magyar édesanya megteszi gyermekeiért ugyanezt.

Margit (közbeszól): A jó Isten meghallgatta imádságunkat. Megadja e napra azt, amit annyiszor kértünk Tőle: hazahozta e napra Édesapánkat és Pali bátyánkat!

Anya: Mit beszélsz, kislányom?!

Margit és Piroska (egyszerre): Azt, hogy siessen és jöjjön velünk hamar, megjöttek a harctérről édesapánk és Pali bátyánk! Már itt is vannak a községháza előtt. A leventék kísérték be őket az állomásról. Láttuk őket! Édesapánknak is, Palinak is valami nagy érem van a mellén! Siessen édesanyánk!

Anya: Térdre borul: Köszönöm Neked, jó Istenem, hogy meghallgattad egy szegény magyar anya imáját s hazahoztad őket. Legyen áldott érte a Te szent neved! (Felkel.) Gyermekeim! Az Isten nem hagyja el a Benne bízókat!

Piroska: Jöjjön már Édesanyám, elkészünk az ünnepélyes fogadtatásról!

Anya: Hát mit vegyek magamra, hogy én is ünnepeljek, hiszen a szívem már úgy is tele van ünnepi imával.

Szomszédasszony (eddig ott ült némán, csak nézte őket): Látnak ugy-e, hogy meghallgatta az Isten az én jókívánságomat, amiért jót tettem velem!

9. Jelenet.

Voltak, Jóska, Apa, Pali virágosan, fáradtan jönnek.

Jóska: Édesanyám, látja-e, kik jöttek haza az Anyák-Napjára?

Apa: Édes feleségem, gyermekeim! (Átöleli feleségét, átölelik leányai, míg Jóska Palit ölelgeti.) Hát hazavezérelt bennünket az Isten még onnan, abból a messzi nagy országból is! Tyű, de kutya messze is van onnan idáig!

Anya: Édes uram, a gondolat mégis odatalál egy pillanat alatt!

Pali: Hát gondoltak ránk édesanyámék sokat?

Piroska és Margit (egyszerre): Minden gondolatunk ott járt nálatok!

Szomszédasszony: Még én is azt kértem az Istentől, hogy vezérelje haza magukat, mert két ilyen lányt, amilyen a Piroska és a kis Margit...

Apa (végre kiszabadul az ölelésből): Hát aztán rendben van-e minden a ház körül? Be van-e vetve a búzaföld, meg el van-e vetve a kukorica...

Anya: Minden rendben van, éppen, mintha kelmed csinálta volna.

Piroska: Édesanyánk, mi örömet akartunk szerezni Anyák-Napjára édesanyánknak, de a jó Isten ajándékánál nagyobbat nem adhatunk mi sem!

Margit: Édesanyánk! Édesapánk! Ez a legszebb ünnep a világon!

Pali: Hát nekem nem örül egyikőtök sem?

Jóska: Dehogy nem! Hallottam, te kaptad a legnagyobb kitüntetést! Mondd el, hogyan szerezted? Mit tettél? Hány elenséget vágtál le egy csapásra?

Anya: Büszke vagyok rád, fiam! Méltó fia vagy édesapádnak! De gyerekek! Ne feledkezzünk meg a jó Istenről sem, aki ehhez a szép ünnephez, az igazi Anyák-Napjához segített bennünket! Énekeljük el forró szívvel nemzeti imánkat:

(Ének): Hazádnak rendületlenül...

(Függöny.)